

IŞIK KARANLIKLA VAR OLUR

‘Tarihe damgasını vuran kadın figürü’... Ne getirir insanın aklına? Kraliçe Victoria gibi başarmak için doğmuş bir kadını mı, Elizabeth kadar güçlü bir kadını mı, Jeanne d’Arc gibi ulusunun bağımsızlığı için savaşmış sonra da haksız yere öldürülmüş bir kadını mı yoksa Margaret Thatcher gibi tüm dünyada ‘demir leydi’ sıfatıyla anılan bir kadını mı?

Yukarıdakilerin hepsi tarihe damgasını vurmuş güçlü kadın figürleri; ama hepsi de tarih boyunca ‘erkek gibi kadın’ sıfatına dahil olmuş kadınlar. Örneğin; Jean’d’arc, ulusu için ‘erkek’ gibi savaşmıştır, ya da Elizabeth bir ‘kral’ kadar iyi yönetmiştir ülkesini bir ‘kraliçe’ olarak! Görüldüğü gibi tarih güçlü kadınlarla doludur, ‘erkek’ gibi savaşmış, ‘erkek’ gibi öldürmüş, ‘erkek’ gibi yönetmiş güçlü kadınlardır, bunlar; ama tarihte ‘kadın’ gibi dövüşmüş, ‘kadın’ gibi yönetmiş, ‘kadın’ gibi yaptığı işlere sevgisini katmış güçlü kadınlar çok da yoktur nedense! İşte bu yüzden ‘Prens Diana’ 20.yy İngilteresi’nde çok önemli bir kadın figürüdür. ‘Tarihsel’ bir figür olamayacak kadar tazedir yaşadıkları; ama gelecekte tarihe damgasını vuran bir ‘kadın’ figürü olacaktır, mutlaka. Kadın olmanın ruhuna yakışır şekilde damgasını vuracaktır tarihe; kadın dünyasının hassaslığı ve karmaşıklığıyla yer alacaktır erkek egemen dünyamızın acımasız tarih sayfalarına! Diana’nın hikâyesi modern bir peri masalıdır ancak her masal gibi insana toz pembe gözlüklerle de baktırmaz hayata. Onun hayatı, peri masallarının acımasız yüzlerini de gösterir bizlere, hiçbir zaman bize anlatılmayan yüzlerini... Bir peri masalının kahramanı olarak Diana’nın güçlü kadınlarla dolu Anglo-Sakson dünyasındaki önemi nedir, o halde?

Tarihsel olarak bakıldığında; Diana, Galler ‘prensesi’ olmayı başaran ilk ‘prenses olmayan’ kişidir. Spencer ailesi aristokrat bir geçmişe sahip olmasına rağmen, kraliyet kökenli bir aile değildir; ancak kraliyet ailesiyle yıllardır süren bir yakınlıkları vardır. Bu yakınlık, Diana’nın gelecekte genç yaşta ölüme sürüklenmesine neden olan bir evlilik yapmasına aracı olur. Prens Charles, aristokrat geçmişiyle kraliyet ailesine layık bir gelin olabilme özelliğine sahip 19 yaşındaki Diana’yı eski kız arkadaşı Camilla Parker’ın da yardımıyla kendisine eş olarak seçer(‘The Lady Diana’, *Wikipedia*). Ancak; Diana’nın tarihteki önemi Prens Charles’la yaptığı evlilikten çok daha büyük olacaktır şüphesiz!

Diana’nın önemi kalbinin derinliklerinde yatar. Diana, başlattığı yardım organizasyonları, intihar girişimleri ve İngiltere tahtını sarsan aşklarıyla İngiliz tarihindeki en sansasyonel hayata sahip prensesdir! Diana, aynı zamanda İngiliz Kraliyet Ailesi’nin katı kurallarına karşı

çıkma cesareti gösterebilen, AIDS'li bir insana dokunurken görüntülenebilen, maden işçilerinin güvenli şartlarda çalışması için kampanya başlatan, uluslar arası Kızıl Haç Örgütünde gönüllü olarak çalışan üst sınıfa ait tek insandır da! ('Charity Works', *Wikipedia*). Bunların dışında daha birçok yardım organizasyonlarında görev alarak, tüm dünyadan birçok insanın sevgisini kazanmayı başarmıştır; ama 20.yy ın tüm kadınları gibi kalabalığın içinde yalnız kalmıştır. Bir kadın olarak 'sevmeyi ve sevilmeyi' istemiş ama peri masallarından farklı olarak gerçek prensini bulup, hiçbir zaman hayatının sonuna kadar mutlu yaşayamamıştır. Belki de, bu, diğer insanların mutluluğu için bu kadar uğraşmasının temel nedenidir. 'İçsel mutsuzluğun pozitif dışarı vurumu' da diyebiliriz, buna!

Prens Diana, maskeli insanlarla dolu bir dünyada, içtenliğiyle var olmaya çalışmıştır. O, kraliyet ailesini halkla buluşturan kişidir; insanlara göre Diana kendilerinden biriydi ve kraliyet ailesinin sevimli yüzüydü. Çoğu insanın yapmaktan korktuğu bir şeyi yaptı; 'kalbinin sesini' dinledi; hatalarında dürüst oldu. Bu yüzden insanlar yaptığı hatalara rağmen, onu sevdiler. Hayatı boyunca, kalbinin sesini dinlemesiyle gurur duymuş olacak ki bir röportajında bunu şöyle ifade etmiştir:

"Kurallar kitabına göre hareket etmiyorum; aklım tarafından değil kalbim tarafından yönlendiriliyorum." [çeviren Kübra Kangüleç]¹ ("Diana Quotes", *Wikipedia*)

Diana, çoğu insanın hayalini gerçekleştirmiş bir ikonu, küçükken çocuklara anlatılan masalların kahramanıydı. Pasternak'ın kitabında belirttiği gibi; kızgınlığını ve nefretini dışa vurmayan yapısı nedeniyle, dışarıdan bakıldığında Prens Charles'la birlikte mutlu bir çift imajını tamamlıyordu; zaten Prens Charles da Diana'nın sadece dışarıda çizdiği mükemmel eş imajıyla ilgileniyordu! Prens bu tutumu insana Tolstoy'un ünlü eseri *Anna Karenina* daki Karenin karakterinin tutumunu hatırlatıyor; yanındaki insanın iç dünyasını hiçe saymak! Biraz düşünüldüğünde; Anna ve Diana'nın aslında ne kadar çok ortak özellikleri olduğu fark ediliyor. Anna, tipik bir kadın modelinin kurgusal kahramanı; Diana ise gerçek kahramanı! Aslında ikisinin de görevleri aynı; biri kurguda diğeri gerçek hayatta temsil ediyor kadınları. İkisi de sınırları başkaları tarafından çizilmiş hayatlarına isyan ediyor, Anna, geleneksel Rus toplumuna baş kaldırıırken; Diana da etrafını saran kurulu düzene başkaldırıyor. İkisi de bizlere kadınların asıl aradığı şeyin 'sevgi' olduğunu gösteriyor ve kalbini izlemeye korkanlara yolu açıyor.

En masum haliyle düşünersek, Diana'yı Kral Arthur efsanesinin bir kahramanı olan The Lady of Shalott karakteriyle bağdaştırabiliriz. Efsaneye göre, Lady of Shalott lanetlenmiş bir kadındır ve dünyaya sadece şatosunun camından elindeki aynasıyla bakabilir; ama bir gün Sir Lancelot' a aşık olup, ne pahasına olursa olsun ona çıplak gözle bakmak ister (Friedlander

1).Tıpkı Lady of Shalott gibi Diana da kayığıyla akıntıya kapılır ve ‘James Hewitt’ e sığınır. İnternette ‘biogs.com’ sitesinde yazılanlara göre; Hewitt, İngiliz Süvari Birliği’nde görevliydi ve Diana ile ilişkisi Diana’ya binicilik dersleri verirken başladı. Böylece masalımızın courtly love tradition² ögesi de tamamlanmış oluyordu. Ne yazık ki Hewitt courtly love geleneğine uygun hareket etmedi ve Diana ile olan ilişkisini kamuoyuna açıkladı. Bu sırada Prens’in de Camilla Parker ile ilişkisi vardı ve çift 1996 yılında evliliklerine son verdi. 1997 yılında Diana, sevgilisi Dodi Al Fayed ile geçirdiği bir trafik kazasında hayatını kaybetti. Resmi soruşturma sonuçları olayın bir kaza olduğunu iddia etse de bu konuda çeşitli iddialar öne atıldı; bunların en dikkat çekeni Diana’nın hamile olduğu ve Prens Philip’in Müslüman bir çocuğun aileye üvey kardeş olarak da olsa girmesini istemediğinden Diana’ya suikast düzenlediği yönündedir(‘Conspiracy Theories’, *Wikipedia*).

Diana’nın ne kadar sevildiğine en önemli kanıt Prens’e son vedalarını etmek için Londra sokaklarını dolduran bir buçuk milyon insandır. İnsanların bu yoğun sevgi gösterilerine karşın, kraliyet ailesi Diana’ya protokolün gerektirdiğinin dışında hiçbir şey yapmayarak halkın yoğun eleştirisine maruz kalmıştır(‘Princess Diana Funeral’, *Wikipedia*).Uzmanların yaptığı araştırmaya göre Diana’nın ölümünden sonra İngiltere’de 25-45 yaş grubundaki kadınların intihar oranları 45% oranında artış göstermiş bu da insanların yaşadığı ‘kimlik’ kargaşasını ortaya koymuştur(‘Funeral and Public Reaction’,*Wikipedia*). Bu olay, bize, Diana’nın İngiliz kadınları tarafından bir ‘model’ olarak düşünüldüğünü ve kafalarında yarattıkları modelin yok olmasıyla nasıl bir bunalıma girdiklerini gösterir. Diana, çoğu kadının yapamadığını yapmış ve statüsünü kaybetmeyi göze alarak aradığı ‘mutluluğun’ peşinden gitme cesaretini göstermiştir. Bütün dünya; ışıltılı dünyasının içinde kendi ışığını kaybetmiş ama onu bulmaya çalışırken başka insanlara ‘ışık’ olmuş bu kadının hikâyesini hayranlıkla izlemiştir. Diana, insanların, görülen güzelliklerin arkasına gizlenen çirkinlikleri görmelerine yardımcı olmuştur.

Cenaze töreninde, Diana’nın yakın arkadaşı olan Elton John ‘Candle in the Wind’ şarkısını tekrar düzenleyerek İngiliz halkının duygularını en güzel şekilde dile getirmiştir(‘Princess Diana Funeral’, *Wikipedia*). Şarkıda Diana’dan hiç unutulmayacak bir ‘efsane’ olarak bahsedilir.

Diana; Elizabeth’in, Victoria’nın ve daha nice tarihsel kadın karakterlerin gizli kalmış yönlerinin, bastırılmış duygularının ortaya çıkışı olmuştur. ‘Güçlü Kadın’ imajı onunla tekrar şekillenmiş gücün kadının içinde var olan ‘sevgi’ nin bastırılabilmesiyle doğru orantılı olmadığı vurgulanmıştır. Bir dönemde iz bırakabilmek için yapılabilecek belki de en zor şeyi başarmıştır Diana; milyonlarca insanın sevgisini kazanmıştır ve kadınlara daha ‘kadınca’ bir

modelin de işe yaradığını göstermiştir. Başarının ‘erkek’ gibi davranmakla ölçüldüğü bir dünyada, kadınlar, kadının karmaşık ruhunun da başarı için önemli bir adım olduğunu tekrar anlamış ve aslında bir de ‘kalp’lerinin olduğunu tekrar hatırlamışlardır. Çocuklar; masalların, kişi için mutsuz sonla da bitebileceğini ama önemli olan şeyin bir insanın arkasında bıraktıkları olduğu gerçeğini ilk kez Diana’nın öyküsüyle anlamışlardır.

Gerçek hayatta; Elizabeth gibi aşka kalbini kapamak mı yoksa Diana gibi aşka kalbini açmak mı cesaret gerektirirdi? Bu cevabı kişiden kişiye değişen bir sorudur ama Diana bir ‘kadın’ olarak, hayallerini seçmiş ve tüm dünyaya güzel bir mesaj vermiştir. Tarih sayfalarında, Diana, şu cümleyle hayat bulacaktır:

“...Güç ve ayrıcalıkların dünyasında, sadece bir kadın kalbine itaat etme cesaretini gösterdi...”[çeviren Kübra Kangüleç]³ (Tolstoy)

Kübra Kangüleç

END NOTES

¹ I don't go by the rule book, I lead from the heart, not the head...

² 'courtly love tradition' 13.yy da ortaya çıkmıştır. Evli bir kraliçeyi ve onun emrinde çalışan sövalyenin imkansız aşkı konu alan yeni bir edebiyat şeklidir.

³ In a world of power and privilege, only one woman dared to obey her heart.

WORKS CITED

- CAMPBELL, Lady Colin. *Diana: mutsuz prenses*. İstanbul: Gül, 1992.
- ‘Candle in the Wind: Elton John’s Final Tribute to Diana’. 6-04-2006.
<<http://www.britannia.com/diana/articl10.html>>.
- ‘Diana, Princess of Wales’. *Wikipedia*. 5-04-2006. <http://en.wikipedia.org/wiki/Diana,_Princess_of_Wales>.
- FRIEDLANDER, MD, ed. ‘Enjoying the Lady of Shalott by Alfred Tennyson’. 8-04-2006. <<http://www.pathguy.com/shalott.htm>>.
- ‘James Hewitt’. 5-04-2006. <<http://www.biogs.com/famous/hewitt.html>>.
- MORTON, Andrew. *Diana: her true story*. New York: Simon and Schuster, 1992.
- PASTERNAK, Anna. *Prensesin Aşkı: bir tahtı sarsan skandal*. Çev.H.Türkkuşu. İstanbul: AD, 1995.
- TRUSCHE, Rita. ‘Diana’s Funeral Is About What Might Have Been?’. 6-04-2006 <<http://www.britannia.com/diana/article3.html>>.